

KLİNİK GELİŞİM

İstanbul Tabip Odası'nın Süreli Bilimsel Yayınıdır • Üç ayda bir yayımlanır
Cilt 17 • Sayı 2 2004

YEREL SÜRELİ YAYIN

Sahibi

İstanbul Tabip Odası Yönetim Kurulu Adına
Prof. Dr. Gençay GÜRİSOY

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Dr. Halit TOGAY

Editör

Prof. Dr. Nükhet TÜZÜNER

(İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Patoloji Anabilim Dalı)

Yayın Kurulu

Doç. Dr. Güher SARUHAN DİRESKENELİ

(İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi, Fizyoloji Anabilim Dalı)

Prof. Dr. Burhan FERHANOĞLU

(İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Hematoloji Bilim Dalı)

Prof. Dr. M. Taner GÖREN

(İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi, Kardiyoloji Anabilim Dalı)

Prof. Dr. Günseli KILINÇ

(İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı)

Doç. Dr. Engin ORAL

(İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı)

Prof. Dr. Cengiz YAĞIZ

(İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, KBB Anabilim Dalı)

Yazışma Adresi:

İstanbul Tabip Odası

Türkocağı Cad. No.17 34440 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: (0212) 514 02 92 Faks: (0212) 513 37 36

E-mail: istabip@istabip.org.tr

Ederi: 5.000.000 TL.

Bu dergi, ülkede tıp biliminin yayılması amacıyla
güdüldüğünden KDV'den bağımsızdır.

ISSN 1300-0675

Copyright®

Türk Tabipleri Birliği - İstanbul Tabip Odası

Yayın ve Baskı Hazırlığı

Turgut Yayıncılık ve Tic. A. Ş. Fırın Sokak No: 61/2

Bomonti, 80260 Şişli, İstanbul

Tel: +90 212 233 02 23

+90 212 296 34 28

Faks: +90 212 233 65 45

E-posta: turjay@turjay.com.tr

Web sitesi: www.turjay.com.tr

Film Çıkışı: Mavi +90 212 275 02 10

Baskı: Golden Medya +90 212 629 00 24

100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi 1. Cad. No: 88 Bağcılar

Baskı tarihi: Aralık 2004

Geriatrik Hasta ve Sorunları

Ö Z E L S A Y I S I

EDİTÖRÜN NOTU

Yirminci yüzyılda bilim ve teknolojinin ulaştığı düzey ile paralel olarak insan ömrü de uzamıştır. Ortalama insan ömrü eski çağlarda 30-38 yıl iken, günümüzde gelişmiş birçok ülkede 75 yılı aşmıştır. T.C. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre, 30 Haziran 2003 itibarıyla ülkemizde 70 780 568 kişi yaşamaktadır. Son 13 yılda nüfusumuz %24,9, ≥65 yaşındakiler ise %134,4 oranında artmıştır. Bu nüfusun 5 696 280'i ≥65 yaşındadır. Yaşlarımızın yaklaşık %60'ı kadın, %40'ı erkektir; 561 174 yaşımız ≥90 yaşındadır. 2015 yılında nüfusumuzun 83 milyon, yaşlı nüfusümüzün ise 9,5 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Yaşlı nüfus/toplam nüfus oranları Yunanistan'da 1,9/10,6 milyon, İsveç'te 1,5/8,9 milyon, İtalya'da 10,7/54,4 milyondur. Henüz demografik özelliklerimiz Avrupa ülkelerine benzer değilse de, benzer yönde bir gidişin olduğu inkâr edilemez.

Yaşlılık sağlık sorunlarının yoğun olduğu bir dönemdir. Yaşlılar genel olarak daha az aktif ve daha fazla bağımlı bir yaşam sürerler. Tedavi stratejileri, hastane hizmetleri, koruyucu hekimlik, gündüz veya uzun süreli bakımevleri ihtiyacı, rehabilitasyon hizmetleri gibi konularda bizi bekleyen sorunlara yönelik politikalar belirlememiz gerekmektedir. Yaşlı nüfusa hizmet sadece sağlık konusu ile sınırlı değildir; yaşlılara daha iyi bir hayat sunabilmek için her bireyin ve her kurumun yapacağı bir şeyler mutlaka vardır. Bu nedenle, sivil toplum örgütleri, belediyeler, hükümet, özelleştirilmiş toplum üzerine düşen görev ve sorumlulukları üstlenmelidir.

Geriatri ile özel olarak ilgilenmeyen hekimler bile giderek daha fazla sayıda 65 yaşın üzerinde hasta ile muhatap olmaktadır. Yaşlılara kaliteli sağlık hizmeti sunumu birinci basamak hekiminden başlar. Genellikle birden fazla hastalığı olan, yaşma özel sorunlar taşıyan ve çok sayıda ilaç kullanan yaşlı hastalarla ilgilenen hekimler, gerekli bilgi ve becerilerle donanmalıdır. Klinik Gelişim dergisinin elinizdeki bu özel sayısı "Geriatrik Hasta ve Sorunları" konusuna ayrılmıştır. Konuların işlenmesinde yaşlı hastayı birinci basamakta gören hekimlerin ihtiyaçları ön plana alınmıştır. İlgilenen tüm hekimlerimizin ve diğer sağlık hizmeti elemanlarımızın yararlanacağını düşünmekteyim. Başta yazarlarımız olmak üzere tüm emeği geçenlere teşekkür ederim.

Prof. Dr. M. Akif Karan

İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi

İç Hastalıkları AD, Geriatri BD

karanma@istanbul.edu.tr

İçindekiler

Geriatrik Hasta ve Sorunları

Ö Z E L S A Y I S I

Yaşlı Hastanın Değerlendirilmesi	1	M. Akif Karan
Yaşlılık ve Adli Tıbbi Sorunlar	9	M. Şevki Sözen, İmdat Elmas
Yaşlıda Koruyucu Hekimlik	16	Deniz Suna Erdinçler
Yaşlılarda İlaç Kullanım İlkeleri	25	Ahmet Turan Işık, Hüseyin Doruk, M. Refik Mas
Yaşlılarda Laboratuvar Testleri	32	Nilgün Erten
Yaşlı Hastalarda Kronik Ağrı: Prevalans, Değerlendirme, Tedavi Seçenekleri	36	N. Süleyman Özyalçın
Geriatrik Rehabilitasyon ve Yaşlılarda Egzersiz	49	Nurten Eskiuyurt, Ayşe Karan
Demanslı Hastanın Tanı ve Tedavisinde Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinin Yeri	54	Turan Ertan, Yusuf Sivrioğlu, Gülcan Bugay
Yaşlılık Döneminde Depresyon	62	Işın Baral Kulaksızoğlu, Sibel Çakır
Yaşlıda Hipertansiyon: Birinci Basamakta Yaklaşım	70	Meltem Halil, Servet Arıoğlu
Yaşlı Hastada Diyabete Yaklaşım	80	Teslime Atlı
Yaşlıda Başlıca Enfeksiyon Hastalıkları	84	Tanju Beğer
Yaşlıda Konjestif Kalp Yetersizliği Tedavisi	90	Mustafa Cankurtaran, Servet Arıoğlu
Yaşlılarda Gastrointestinal Hastalıklar	101	Ahmet Turan Işık, M. Refik Mas, Hüseyin Doruk, Sedat Yılmaz
Yaşlıda Acil Cerrahi Sorunlara Yaklaşım	110	Cemalettin Ertekin, Hakan Güven
Yaşlılıkta Görme ve Bozuklukları	116	Lale Közer Bilgin
Yaşlıda Dermatolojik Sorunlar	123	Dilek Kocabalkan Selçuki
Yaşlılarda Bası Yaraları: Önleme, Tedavi ve Bakım	130	Rukiye Pınar
Yaşlıda İdrar Sondası Kullanımı ve Eşlik Eden Sorunlar	138	Zeynep Dilek Aydın

EDİTÖR

Prof. Dr. M. Akif Karan

Istanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Geriatri Bilim Dalı

YAZARLAR (Soyadı sırasıyla yazılmıştır)

Prof. Dr. Servet Arıoğlu

Uzm. Dr. Teslime Atlı

Yrd. Doç. Dr. Zeynep Dilek Aydın

Prof. Dr. Tanju Beğer

Prof. Dr. Lale Közer Bilgin

Dr. Gülcan Bugay

Uzm. Dr. Mustafa Cankurtaran

Dr. Sibel Çakır

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Doruk

Prof. Dr. Deniz Suna Erdinçler

Prof. Dr. İmdat Elmas

Doç. Dr. Turan Ertan

Doç. Dr. Nilgün Erten

Prof. Dr. Cemalettin Ertekin

Prof. Dr. Nurten Eskiuyurt

Yrd. Doç. Dr. Hakan Güven

Dr. Meltem Halil

Uzm. Dr. Ahmet Turan Işık

Doç. Dr. Ayşe Karan

Doç. Dr. Işın Baral Kulaksızoğlu

Doç. Dr. M. Refik Mas

Prof. Dr. N. Süleyman Özyalçın

Doç. Dr. Rukiye Pınar

Prof. Dr. Dilek Kocabalkan Selçuki

Prof. Dr. M. Şevki Sözen

Yrd. Doç. Dr. Yusuf Sivrioğlu

Dr. Sedat Yılmaz

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Geriatri Ünitesi
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Cebeci Hastanesi, Aydın Doğan Geriatri Kliniği
Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Geriatri Bölümü
İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Geriatri Bilim Dalı
İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi, Göz Hastalıkları Anabilim Dalı
İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Geropsikiyatri Bilim Dalı
Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Geriatri Ünitesi
İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Yaşlılık Psikiyatrisi Programı
GATA Geriatri Bilim Dalı, Ankara
İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Geriatri Bilim Dalı
İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı
İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Geropsikiyatri Bilim Dalı
İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı
İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi, Genel Cerrahi Anabilim Dalı, Acil Cerrahi ve Travma Servisi
İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı
Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Geriatri Ünitesi
GATA Geriatri Bilim Dalı, Ankara
İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı
İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Yaşlılık Psikiyatrisi Programı
GATA Geriatri Bilim Dalı, Ankara
İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Anesteziyoloji Anabilim Dalı, Algoloji Bilim Dalı
Marmara Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Dermatoloji Anabilim Dalı
İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı
Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Geriatrik Psikiyatri Birimi
GATA İç Hastalıkları Bilim Dalı, Ankara